

N:o 109.

Uppläst och godkänd af Första Kammaren den 15 maj 1902.

— — — — Andra Kammaren den 15 — —

*Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kongl.
Maj:ts proposition med förslag till förordning om foster-
barns vård.*

(Särskilda utskottets n:o 2 utlåtande n:o 5.)

Till Konungen.

Eders Kongl. Maj:t har i proposition den 31 sistlidne januari förklarats sig vilja inhemta Riksdagens yttrande öfver ett propositionen bilagdt förslag till förordning om fosterbarns vård samt, efter emottagandet af

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 29 Häft. (N:o 109.) 1

Riksdagens svar, företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet förordna.

I likhet med Eders Kongl. Maj:t är Riksdagen öfvertygad om behöfligheten af lagstiftning i förevarande ämne. Men i öfverensstämmelse med ett af enskild motionär framställt yrkande om frågans behandling enligt § 57 Regeringsformen kan Riksdagen icke dela den åsigten, att den tilltänkta författningen bör utfärdas i den ordning, som den kongl. propositionen antyder. Riksdagen vill nemligen fästa uppmärksamheten derå, att den ifrågasatta lagstiftningen kan gifva upphof till en helt ny kommunal institution samt åsyftar att pålägga kommunal myndighet nya förpligtelser, hvilka kunna föranleda kostnader för kommunen. Vid sådant förhållande anser Riksdagen författningen vara af den beskaffenhet, att Riksdagen icke kan inskränka sig till att öfver densamma afgifva ett yttrande, utan bör för sin del såsom lag antaga de bestämmelser, Riksdagen finner behöfliga.

På grund af Riksdagens sålunda uttalade uppfattning i afseende å den föreslagna författningens konstitutionella natur hafva åtskilliga redaktionsändringar blifvit erforderliga, hvaribland att, enligt vedertaget bruk, paragraf- och momenttecknen satts efter tillhörande siffra. Beträffande de särskilda stadgandena i öfrigt får Riksdagen anföra följande.

Hvad först angår de i 3 § förekommande bestämmelserna om tillsättande af särskild fosterbarnsnämnd och dess sammansättning, vill Riksdagen allenast göra samma erinran, som i fråga om särskild barnavårdsnämnd framstälts i Riksdagens skrifvelse i anledning af Eders Kongl. Maj:ts proposition angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn, nemligen att den af Eders Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelsen om qvinnas valbarhet skäligen bör gälla såväl gifta som ogifta qvinnor, samt att, då Riksdagen icke ansett sig kunna nu föreslå ändring i bestämmelsens affattning i syfte att undanrödja tvekan i nämnda hänseende, detta haft sin grund deri, att Riksdagen redan beslutit skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t med anhållan om framläggande af förslag till sådan lagstiftning om qvinnas valbarhet till ledamot i fattigvårdsstyrelse, att dylik befogenhet otvetydigt må tillkomma äfven gift kvinna, och att vid pröfningen af frågan härom Eders Kongl. Maj:t utan tvifvel lära komma att taga i öfvervägande, om och i hvad mån alla gällande bestämmelser angående qvinnas valbarhet till kommunala uppdrag må vinna tillämpning å gift kvinna.

I 8 § har Riksdagen för sin del beslutit en mindre ändring, afsedd att tydligare framhålla det fakultativa uti den i sagda § nämnden tiller-

kända befogenhet, en ändring, hvars behöflighet framstår tydlig vid jämförelse med de ordalag (»ge nämnden, om skäl dertill förekommer»), hvarmed en annan befogenhet i nästföljande § tillagts nämnden.

Beträffande de i 11 § förekommande bestämmelser om böter för öfverträdelser af vissa i författningen föreslagna stadganden har enskild motionär föreslagit dels nedsättning af straffminimum för försummad anmälningsskyldighet till 5 kronors böter, dels ock sådan höjning af straffskalan för uraktlåtenhet att ställa sig till efterrättelse meddeladt förbud att mottaga fosterbarn, att ansvaret för denna förseelse skulle vara böter från och med 50 till och med 500 kronor. Till stöd för sistnämnda yrkande har motionären anfört:

»I det genom Kongl. Maj:ts proposition n:o 56 Riksdagen förelagda förslag till förordning om fosterbarns vård förekommer i § 11 stadgandet, att böter från och med 10 till och med 100 kronor skulle kunna ådömas ej mindre den, hvilken försummat att fullgöra viss, i förslaget stadgad anmälningsskyldighet, än äfven den, hvilken i trots af meddeladt förbud mottagit fosterbarn.

Denna straffskala torde vara fullt tillräcklig för förstnämnda förseelse. Den synes mig deremot alldeles för låg i fråga om den senare förbrytelsen, hvilken innebär ett uppsåtligt åsidosättande af ett af laga myndighet meddeladt förbud. Att ett straff af högst 100 kronors böter är alldeles för lågt för denna sistberörda förbrytelse framgår yttermera deraf, att, enligt hvad till min kännedom kommit, fosterlegan ej sällan uppgår till så högt belopp som 500 kronor. Under sådana omständigheter kan det lätt tänkas, att en person finner det vara till sin fördel att, i trots af honom gång efter annan ådömda böter, åter och åter mottaga fosterbarn. Om nemligen, såsom lär vara fallet, fosterlegan utbetalas i förskott, kan barnafostraren trots böterna finna sig hafva en ej obetydlig vinst af mottagandet af fosterbarn.»

I hvad motionären sålunda anfört och yrkat finner sig Riksdagen böra instämma, och anser Riksdagen, att, då sålunda en särskild straffskala uppstälts för försummelse att fullgöra anmälningsskyldighet, straffminimum för denna förseelse icke bör sättas högre än 5 kronor.

Då affattningen af den i 12 § 3 mom. förekommande bestämmelsen lemnar rum för tvifvel i fråga om omfattningen af den biträde tillkommande befogenhet att söka handräckning, har Riksdagen ansett berörda moment böra förtydligas.

Den i 13 § föreslagna ändringen är uteslutande orsakad af Riksdagens beslut att för sin del antaga författningen som lag.

I 16 § hafva *dels* orden »om så finnes lämpligare» utbytt mot »der omständigheterna dertill föranleda», för att derigenom måtte tydligt utmärkas, att vidtagandet af den ena eller andra åtgärden icke är beroende af fritt val, *dels* orden »i vederbörlig ordning» uteslutits, såsom obehöfliga, *dels ock* stadgandet om de åtgärder, som skulle ankomma på Konungens befallningshafvande gifvits en förändrad affattning, förnämligast i syfte, att den handlingsfrihet, som i detta afseende synes böra tillkomma Konungens befallningshafvande, blefve tydligare utmärkt.

Hvad slutligen beträffar de i 17 § föreslagna stadgandena om vissa fall, i hvilka författningen icke ansetts behöfva tillämpas, synes det Riksdagen uppenbart, att, om författningen varder lag, det icke är lämpligt att i densamma medgifva någon viss, angifven inrättning ovilkorlig befrielse från tillämpning af lagens föreskrifter. Deremot synes Kongl. Maj:t böra tillerkännas rätt att på ansökning meddela sådan befrielse ej mindre åt barnavårdsanstalt, hvars ordning Kongl. Maj:t fastställt, i afseende å barn, som tillhöra anstalten, än äfven åt fattigvårdsstyrelse i afseende å barn, som af styrelsen uttingats till fostran vare sig inom eller utom fattigvårdssamhället. Dylik befrielse torde dock icke böra meddelas annat än tills vidare under en tid af högst tio år och endast under den förutsättning, att sökanden hvarje gång sådan befrielse begäres pröfvas hafva vidtagit fullt betryggande anordningar för barnens vård.

Under åberopande af hvad sålunda blifvit anfördt, får Riksdagen tillkännagifva,

att Riksdagen, som ansett författning i förevarande ämne böra blifva lag, för sin del antagit lag i ämnet af den lydelse, bilagan till denna skrifvelse utvisar.

Stockholm den 15 maj 1902.

Med undersåtlig vördnad.

Bilaga.

Lag

om fosterbarns vård.

1 §.

Denna lag afser barn, som mot ersättning fostras hos andra än sina föräldrar, stjufföräldrar, far- eller morföräldrar eller laga förmyndare och icke fyllt sju år.

2 §.

Helsovårdsnämnd eller, der sådan ej finnes, kommunalnämnd skall, hvar inom sitt verksamhetsområde, egna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras helsa och lif; och åligger nämnden att för detta ändamål dels tillse, att icke fosterbarnsvård utöfvas af personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock öfvervaka fosterbarnens behandling.

I afseende å nämndens befattning med fosterbarnsvården och öfverordnad myndighets tillsyn derå skola, jemte hvad denna lag bestämmer, helsovårdsstadgan för riket och förordningen om kommunalstyrelse på landet lända till efterrättelse i tillämpliga delar.

3 §.

1. I fall så anses nödigt eller lämpligt, ega i stad stadsfullmäktige eller, der sådana ej finnas, allmän rådstuga och på landet kommunalstämma att åt särskild styrelse, med namn af fosterbarnsnämnd, uppdraga den befattning med fosterbarnsvården, som eljest skulle enligt denna lag utöfvas af helsovårds- eller kommunalnämnden.

2. Hvad i helsovårdsstadgan för riket eller förordningen om kommunalstyrelse på landet föreskrifves angående helsovårds- eller kommunalnämnds sammansättning, val af ledamöter och suppleanter deri, obehörighet

att utöfva sådan befattning, tiden, för hvilken den tillsättes, och nämndens arbetsordning, skall gälla äfven för fosterbarnsnämnden; dock att till ledamot i denna nämnd må väljas äfven qvinna, och att vald ledamot eger att när som helst afsäga sig uppdraget; och vare fosterbarnsnämnden jemväl i hvad angår dess samt ledamöternas och i 12 § omförmälda biträdens förpligtelser, befogenhet och förhållande till andra myndigheter likställd med helsovårds- eller kommunalnämnd i dess befattning med fosterbarnsvården.

4 §.

1. Medicinalstyrelsen meddelar nödiga råd och anvisningar i afseende å fosterbarnsvården till ledning ej mindre för helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnderna än äfven för dem, som utöfva fosterbarnsvård.

2. Helsovårds- eller kommunalnämnd åligger att, i sammanhang med de i 11 och 27 §§ helsovårdsstadgan för riket föreskrifna berättelser och uppgifter, afgifva redogörelse angående fosterbarnsvården, jemlikt de närmare bestämmelser, medicinalstyrelsen utfärdar; skolande fosterbarnsnämnd afgifva sådan redogörelse i den ordning och inom den tid, som i fråga om nyssnämnda berättelser och uppgifter sagd är.

5 §.

1. Barnafostrare, hvarmed i denna lag förstås den, som mottagit barn för vård och fostran i enskild bostad, samt, då fråga är om barn, som intagits i särskild anstalt, der fosterbarnsvård utöfvas, anstaltens innehafvare eller dess föreståndare, om sådan finnes, åligger att, i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar från barnets ankomst, derom hos helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden göra anmälan, med uppgift om den lägenhet, der barnet vårdas, äfvensom att då eller inom den tid, nämnden förelägger:

- a) förete utdrag af födelse- och dopbok rörande barnet;
- b) uppgifva dens namn och bostad, som uttingat barnet; samt
- c) lemna de uppgifter och intyg, som af nämnden kunna äskas beträffande fosterlegans belopp eller beskaffenhet, tiderna för dess betalning eller de öfriga hufvudsakliga villkor, under hvilka barnet uttingats till fostraren.

2. Vid ombyte af lägenhet inom kommunen göre barnafostraren derom anmälan hos nämnden inom den tid, som för nyss omförmälda anmälan är bestämd.

3. Flyttar fostraren till annan kommun, vare skyldig hos dess nämnd göra anmälan i enlighet med hvad i 1 mom. sagdt är.

6 §.

1. Barnafostrare skall egna fosterbarn den omsorg och skötsel, som för dess tillfredsställande vård erfordras. Sjuknar fosterbarn, åligger fostraren att bereda det den särskilda vård, omständigheterna påkalla.

I nu berörda hänseenden har helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden att med ledning af de råd och anvisningar, om hvilka i 4 § 1 mom. stadgas, meddela barnafostrare erforderliga föreskrifter.

2. Barnafostrare får icke undandraga sig nämndens tillsyn öfver fosterbarns vård.

3. Har fosterbarn affidit eller har barnafostraren lemnat detsamma från sig, göre han derom, i stad inom tre och på landet inom fjorton dagar derefter, anmälan hos nämnden.

7 §.

1. Om vid anmälan, hvarom i 5 § sägs, helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden med hänsyn till barnafostrarens personliga egenskaper och förhållanden eller beskaffenheten af den lägenhet, der barnet fostras, finner uppenbart, att barnet icke kan hos fostraren erhålla fullt tillfredsställande vård, skall nämnden ofördröjligen förelägga honom att inom tid, som af nämnden bestämmes, lemna barnet från sig till den, som är skyldig att om detsamma taga vård.

Sådan åtgärd bör jemväl af nämnden vidtagas, då barn, som anmäls till vård och fostran i enskild bostad, icke uppnått ett års ålder och fostraren redan till vård och fostran omhänderhafver två sådana barn; dock eger nämnden härvid göra det undantag, hvartill särskild anledning må förekomma.

2. Derest barnafostraren under utöfvande af fosterbarnsvård åsidosätter honom enligt denna lag eller derpå grundad särskild föreskrift tillkommande skyldighet i afseende å barns vård och skötsel, skall nämnden

genom lämpliga föreställningar söka åstadkomma rättelse härutinnan eller ock meddela fostraren föreläggande, som i 1 mom. sägs.

3. Afser föreläggandet barn, som uttingats af fattigvårdsstyrelse eller styrelse för anstalt eller förening för barnavård, skall styrelsen genom nämndens försorg ofördröjligen underrättas om föreläggandet och skälen dertill.

8 §.

Befinnes någon, utan behörigen fullgjord anmälan på sätt i 5 § 1 eller 3 mom. sägs, omhänderhafva barn till vård och fostran, må helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden kunna meddela honom föreläggande, hvarom i 7 § 1 mom. förmåles.

Dervid skall nämnden tillika, derest sådant fall är för handen, som i 7 § 3 mom. sägs, lemna underrättelse, som der föreskrives.

9 §.

Då föreläggande, hvarom i 7 eller 8 § sagdt är, gifves, ege nämnden, om skäl dertill förekommer, meddela den, som erhåller sådant föreläggande, förbud att vidare mottaga fosterbarn.

10 §.

Der någon, som på grund af 7 eller 8 § erhållit föreläggande att lemna fosterbarn från sig, sådant underlåter, eller någon mot förbud, hvarom i 9 § sägs, mottagit fosterbarn, åligger i stad polisföreståndaren och på landet kronobetjeningen att på framställning af nämnden meddela nödig handräckning för barnets öfverlemnande till den, som har att om detsamma taga vård.

§ 11.

Den, hvilken försummat att fullgöra anmälningskyldighet, som honom på grund af 5 § eller 6 § 3 mom. ålegat, vare förfallen till böter från och med fem till och med ett hundra kronor.

Har någon i trots af meddeladt förbud mottagit fosterbarn, vare bot från och med femtio till och med fem hundra kronor.

12 §.

1. Om så finnes för kommun eller någon del deraf behöfligt eller lämpligt, eger helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden förordna särskilda biträden, män eller qvinnor, att å nämndens vägnar, hvar inom sitt af nämnden bestämda område samt efter de föreskrifter, nämnden i öfrigt meddelar, närmast utöfva tillsyn öfver fosterbarnsvården; och må dessa biträden deltaga i nämndens öfverläggningar om dithörande frågor, men ej i besluten.

2. Biträde har att å nämndens vägnar mottaga och till nämnden ofördröjligen befordra de i 5 § nämnda anmälningar, handlingar och uppgifter angående fosterbarn inom biträdets tjänstgöringsområde.

3. Biträde är, för så vidt dess tjänstgöringsområde angår, berättigadt att, å nämndens vägnar, meddela föreställningar, hvarom i 7 § 2 mom. förmäles, äfvensom söka handräckning enligt 10 §, i fall icke dermed, utan synnerlig fara för fosterbarns helse eller lif, kan anstå, till dess nämnden hinner göra framställning om sådan handräckning.

Åtgärd, som biträde på grund af detta mom. vidtagit, skall hos nämnden skyndsamt och om möjligt vid nästa sammanträde anmälas.

4. Der särskilda biträden icke äro förordnade, skola nämndens ledamöter, inom af nämnden bestämda områden, utöfva den i 1 mom. omförmälda tillsyn samt hafva befogenhet enligt 3 mom. jemte förpligtelse, som i sista punkten af samma mom. sägs.

13 §.

Hos helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd skall angående fosterbarnsvården i kommunen föras anteckning i särskilda liggare enligt formulär, som af Konungen fastställas.

14 §.

Helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd skall årligen före januari månads utgång till pastorsembetet afgifva förteckning å alla fosterbarn, som vid slutet af det sist förflutna året voro och, när förteckningen upprättas, fortfarande äro inom kommunen uttingade. Sådan förteckning skall, om i kommunen finnes mer än en församling, afgifvas församlingsvis, så

att för hvarje församling eller församlingsdel lemnas särskild förteckning, som endast upptager de der uttingade barnen.

Förteckningen skall för hvarje barn innehålla uppgift å:

- a) barnafostraren;
- b) barnets namn och födelsedag;
- c) den lägenhet, der barnet fostras; samt
- d) den, som jemlikt 12 § har att, i egenskap af särskildt biträde eller ledamot af nämnden, närmast utöfva tillsyn öfver barnet.

I fråga om kommun å landet skall förteckning af innehåll, som nu är sagdt, af nämnden inom nyss omförmälda tid äfven tillställas vederbörande provinsialläkare eller extra provinsialläkare.

15 §.

1. Åtgärd, som på grund af 12 § vidtagits af helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnds biträde eller ledamot, får öfverklagas hos nämnden.

2. Öfver nämndens beslut i fråga, som i denna lag afses, eger den, som anser sin rätt deraf förnärmad eller obehörigen inskränkt, att anföra besvär hos Konungens befallningshafvande inom den tid, som är bestämd för öfverklagande af kommunalstämmas beslut.

3. I Konungens befallningshafvandes beslut må ändring sökas hos Konungen inom den tid, som för öfverklagande af förvaltande myndigheters och embetsverks beslut är bestämd.

4. Åtgärd eller beslut lände, utan hinder af klagan, till efferrättelse, intill dess annorlunda kan varda förordnad.

16 §.

Polisman eller kronobetjent, som finner vanvård af fosterbarn ega rum eller att fara derfor är för handen, skall anmäla förhållandet hos helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd eller, der omständigheterna dertill föranleda, inberätta saken till Konungens befallningshafvande. Der Konungens befallningshafvande på grund af anmälan eller eljest finner skäl antaga, att fosterbarn vanvårdas, eger Konungens befallningshafvande förordna vederbörande läkare att göra undersökning på stället. Läkaren skall skyndsamt till Konungens befallningshafvande afgifva berättelse med förslag till de åtgärder, omständigheterna påkalla, hvarjemte läkaren

åligger att genom Konungens befallningshafvande till medicinalstyrelsen insända afskrift af handlingarna.

17 §.

1. Denna lag eger ej tillämpning å barn, som fostras i särskild anstalt för barnavård, stäld under fattigvårdsstyrelsens förvaltning och inseende samt belägen inom det fattigvårdssamhälle, som utsett styrelsen.

2. I fattigvårdssamhälle, hvars fattigvårdsstyrelse utgöres af kommunalnämnden, och der befattningen med fosterbarnsvården icke uppdragits åt fosterbarnsnämnd, ega de i 5 och 7 §§ meddelade föreskrifter rörande anmälan om barns mottagande samt föreläggande för barnafostrare att lemna barn från sig ej tillämpning i afseende å barn, som af fattigvårdsstyrelsen uttingats till fostran inom fattigvårdssamhället; åliggande fattigvårdsstyrelsen tillse, att dessa barn ej hos fostrare uttingas eller för vård qvarblifva under omständigheter, som i 7 § angifvas såsom föranledande till fosterbarns skiljande från fostraren.

3. På Konungen ankommer att, der styrelse för barnavårdsanstalt, hvars ordning Konungen fastställt, pröfvas hafva vidtagit fullt betryggande anordningar för barnens vård, medgifva styrelsen befrielse tills vidare under högst tio år från tillämpningen af bestämmelserna i denna lag i afseende å barn, som tillhöra anstalten. Sådant medgifvande må ock, der enahanda anordningar pröfvas vara träffade, af Konungen meddelas fattigvårdsstyrelse i afseende å barn, som af styrelsen uttingats till fostran vare sig inom eller utom vederbörande fattigvårdssamhälle.

18 §.

1. I fråga om annan för fosterbarnsvård afsedd anstalt, än som omförmäles i 17 § 1 och 3 mom., må Konungens befallningshafvande, efter att hafva hört förste provinsialläkaren eller med sådan likstäld stadsläkare samt helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnden, på ansökning af anstaltens innehafvare medgifva befrielse från skyldighet att fullgöra de anmälningar och underkastas den tillsyn, som i denna lag afses. Sådant befrielse skall afse bestämd lägenhet; och skall vid befrielsens medgifvande fastställas högsta antalet af de barn, som samtidigt få fostras i lägenheten.

2. Lemnadt medgifvande om befrielse kan när som helst återkallas.

3. Konungens befallningshafvande skall meddela nämnden sitt beslut om befrielses medgifvande eller upphörande.

4. Såsom vilkor för nämnda befrielses åtnjutande fordras, att legitimerad läkare utöfvar sorgfälligt uppsigt öfver helsoförhållandena i afseende å de i anstalten intagna fosterbarnen och deröfver tre gånger årligen å tider, som nämnden eger bestämma, afgifver yttranden till nämnden, samt att anstaltens innehafvare hvarje år före den 15 januari till nämnden afgifver berättelse, innehållande de för en nöjaktigt öfversigt af anstaltens verksamhet under det föregående året i afseende å fosterbarnsvården erforderliga uppgifter, bland annat upplysning om vexlingarna i barnantalet.

19 §.

Förseelse, hvarom i 11 § sägs, åtalas, efter anmälan af helsovårds-, kommunal- eller fosterbarnsnämnd, af allmän åklagare vid polisdomstol, der särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, der sådan icke finnes, vid allmän domstol; och gälle, i fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål, hvad i allmänhet angående besvär i brottmål är förordnad.

Böter enligt denna lag tillfalla kommunens kassa. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1903 och gäller jemväl beträffande barn, som före nämnda dag mottagits till fostran; dock fordras ej, hvad dessa barn angår, att anmälan enligt 5 § göres eller annan af hithörande stadganden beroende åtgärd vidtages tidigare än den 1 april 1903.